

שנה יט'

ויזרע יצחק

פרשת "בראשית"	יוצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	י"פ	ת"א	חיפה
הפטרה: "ויאמר לו יהונתן"	"ויזרע יצחק"	כניסה	17:47	17:55	17:47
כט' תשרי תשפ"ז	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	18:50	18:51	18:58
		ר"ת	19:29	19:28	19:39

הגיגים לפרשת השבוע

"עץ פרי עושה פרי" (בראשית א' יא)

"עץ פרי, שיהא טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ... ועץ עושה פרי ולא העץ פרי לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על עונו ונתקללה" (רש"י)
על קושיית ה"כלי יקר" ששאל מדוע לא נענשה האדמה מיד וה' המתין לה עד שהתקללו אדם וחווה ונחש?
מתוך רבינו החיד"א ב"נחל קדומים" על פי פירוש האר"י ז"ל שטענת הנחש לחווה היתה שאיסור האכילה הוא על העץ ולא על הפרי. ואילו האדמה היתה עושה את אשר היא הצטווה והיה טעם כל האילנות והפירות שווה, לא היה מקום לאדם וחווה לטעות שעל העץ לבדו ציוה ה', כיון שכל העצים שווים לפירות.
ומאחר שמזה ששינתה האדמה את ציווי ה' טעה אדם הראשון לכן כאשר יצאה תקלה מהשינוי הזה בא העונש.

"ונזהר יצא מועדן להשקות את הגן" (בראשית ב' י)

מבאר ה"אלשיך" הקדוש שהכתוב "ונזהר יצא מועדן" מרמז על האדם המתעדן על דברי תורה כדי להוריד שפע ולהשקות את הגן הנזכר, כי כל עצי עדן מתברכים על ידו. ואל יאמר איש שגם בהמשכו אחר ענייני העולם הזה הוא יכול להידבק בתורה, כי לא כן הוא. כי הוסיף הכתוב ואמר: "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", הראש האחד הוא "פישון" שפושא ומרבה הוא האיש "הוא הסובב" להעשיר עד מקום "אשר שם הזהב", שלהוט אחר הממון, ואכן אמת שכאשר "זהב הארץ ההיא טוב", כלומר שמוציאו לטוב לעשות צדקה וכיוצא בה, אז ילך לפניו צדקו להאיר לו. הראש השני הוא הרודף אחר הכבוד, ונקרא "גיחון" מלשון "כי אתה גוחי מבטן" (תהלים כב) לשון הוצאה, כי הכבוד הוא אחד מהדברים שמוציאים את האדם מהעולם. והנה דרך הלהוט אחר הכבוד להרבות לו עבדים לשרתו ולרוץ לפניו. ועל כן הוא הסובב את כל ארץ כוש, שמשם מוצא העבדים כנודע. הראש השלישי, שאל לאדם להתהלל בעשרו וכבודו אלא רק בחכמתו. ולא בחכמת התורה אלא רק בחידודין קלים, וזהו "חדקל" חד קל. כי אינו חפץ בחידודי התורה אשר איכותה למעלה מן השכל, אלא הוא "ההולך קדמת אשור" הולך רק לעומת מראה עיניו, כמאמר הכתוב: "ומגבעות אשורנו" (במדבר כג) כך החכמות החיצוניות אשר יביט בהם בעין שכלו הקל ויאבד נפשו בהם. והראש הרביעי הוא "פרת" הוא ההולך קדמת התאוות הגופניות, והוא שטוף לפרות ולרבות. ואומר הכתוב שכל ארבעת הראשים האלו נפרדים ומתרחקים מגן העדן הנזכר, לכן טוב לגבר כי ישא עול תורה, ויטיב לו בעולם הזה ובעולם הבא.

"ולאדם לא מצא עזר כנגדו" (בראשית ב' כ)

מבאר הרמב"ן שכוונת הכתוב "עזר" הוא עצם קריאת השם. כי ידוע, לפי המדרש, שהקב"ה הביא כל חית השדה וכל עוף השמים לפני אדם, ולאחר שהאדם הכיר את טבעם הוא נתן להם את השם, כלומר קבע את השם הראוי להם לפי טבעם. ולפי השמות התבאר מי הוא הראוי להיות עזר לחבירו, כלומר מי הם הראויים להוליד זה מזה.
וגם אם נאמר שהשמות הם שרירותיים ובהסכמה, ולא כפי טבע החיות, עדיין חייבים לומר שקריאת השמות היא הבדלת המינים, כי עברו לפני האדם זכר ונקבה והתבונן בטבעם, איזה מהם עזר לחברו, כלומר מי הוא המוליד ממנו, והודיע את זה בשמות, כי לבהמה הדקה קרא בשם אחר, שכולן עזר זה לזה בתולדה שיולידו זה מזה, ולבהמה הגסה בשם אחר, ולחיה בשם אחר, כדי שלא יולידו מין זה מזה. ועל זה אומר הכתוב שבכל הברואים לא מצא מישהי שתהיה בטבעה עזר לו ותקרא בשמו, כי קריאת השמות היא הבדלת המינים והמפריד ביניהם.

נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אליס (עליזה) מורלי בת לאה ז"ל נלב"ע כב' שבט תשפ"ו

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית 3: כא)

מובא במדרש "אמר רבא מכאן שיחידים היו בעולם" וזה תמוה מאין זאת לרבא? מפרש רבי העשיל ב"חננוכת התורה" על פי מה שאמרו חז"ל על הכתוב "לא יהיה כלי גבר על אשה" (דברים כב' ה) שהאיסור הוא כאשר לשניהם יש בגדים שווים, אם כן ממה שכתוב "וילבישם" משמע שלשניהם היה בגדים שווים והרי יש את האיסור של "ילבש גבר שמלת אשה"? אלא מבואר ברמב"ם שהטעם של האיסור "לא ילבש" הוא שאם יהיו מלבושי האנשים והנשים שווים יתערבבו אלו עם אלו תמיד וזה יגרום ל"מלאה הארץ זימה". לפי זה ברור מדוע אמר רבא "מכאן שיחידים היו בעולם" משום שלא היו בעולם בני אדם נוספים שניתן להתערב איתם ואין חשש של זימה, ובמציאות כזאת אין צורך באיסור "לא ילבש".

"ויהי בונה עיר" (בראשית ד' יז)

מדייק ה"כלי יקר" שהכתוב לא אמר "ויבן" אלא "ויהי בונה" בלשון הווה, וזה בא להורות שהיה בונה והולך כל ימיו ולא נגמר בניינו לעולם, כי "זה דרכם כסל למו" שכל האוהב את קנייני האדמה, כקין וחבריו, לעולם הוא בונה והולך ולא יוכל לגמור את בניינו כל ימיו, כי לעולם אין בידו "די מחסורו אשר יחסר לו". כי מי שיש בידו מנה מתאוה עד מאתים, כידוע מטבע כל אוהבי הממון, ואם כן, לעולם הוא בונה והולך וכל ימיו אין לו מנוחה רק נע ונד בארץ כמו קין שהיה נע ונד בארץ, כך כל אוהב ממון נע ונד ורוב ימיו הוא רודף אחר העושר כאשר ירדוף הקורא בהרים וכל ימיו הוא בונה והולך ערי מסכנות, המסכנים את נפשו וגופו ועוזב לאחרים את החיל והחומה אשר בנה ואשר נטע. ואפשר למצא רמז לדבר באותיות האלפ"א בית"א כי אותיות המילה "עני" סמוכות לאותיות המילה "כסף" להורות שכל האוהב כסף הוא עני בדעת. וגם מה שנאמר: "בונה ירושלים ה'" (תהלים קמ"ב ב) בלשון הווה הוא על פי מה שאמרו בגמרא: "חזא מלאכי השרת דקא מנסרי אבנים טובות ומרגליות... אמר להו הני למאן? אמרי ליה עתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים" (ב"ב ע"ה) גם כאן, בכל זמן "בונה ירושלים ה'".

"ויקרא את ש"מם אדם" (בראשית ה' ב)

מהתבוננות בפרשה, אומר ה"משך חכמה" בשם אביו, רואים שכאשר מונה התורה את שנות חיי הדורות, כתוב קודם המספר הקטן ואחר כך המספר הגדול, ואילו בחיי אדם נזכר קודם המספר הגדול ואחר כך המספר הקטן. וההסבר הוא שחיי האדם קצובים מתחילת יצירתו וניתנת בו ליחות למשך שנים אילו, וזה דומה לנר שיכול לדלוך שעות ורגעים. אם כן מעת לידתו שניהם ידועים במספר גם הפרט וגם הכלל, שניהם שווים בקדימות ולכן אין קפידה בהם לזכור השנים בקדימה זה לזה. אבל אצל אדם הראשון שנברא ללא הגבלת זמן חיים, ורק על ידי חטאו מת תוך ימיו, והוא כנר שדלק ימים ושעות ובא אחר וכבהו. אם כן היתה התהוות הימים קודם והשעות הן בסוף. כך באדם הראשון שחי קודם תשע מאות שנה, ואחר זה נתהוו שבעים השנים. לכן כתוב בו המאות לפני השנים.

"ויאמר ה', לא ידון רווחי באדם" (בראשית ו' א)

אומר ה"אור החיים" הקדוש שכוונת הכתוב היא שעד עכשיו היה ה' מתנהג עם הברואים כמו אל נביאים והיה מתגלה אליהם על מנת להוכיח ולהתדיין עמם כמו שנאמר: "ויאמר ה' אל הנחש", "ואל האשה אמר", "ולאדם אמר", "ויאמר ה' אל קין", "ויאמר ה' אי הבל", אך כעת, אחרי שהגדילו להתעבב אמר ה' "לא ידון רווחי באדם" לא אתגלה אליו עוד לעולם פנים בפנים להישפט עמו יחד. ופירוש "רוחי" היא לשכינה שלא יחשב האדם עוד בדרגה הזו. מוסיף ה"אור החיים" הקדוש שהאדם הוא זה שקובע את מדרגתו, ולפי מעשיו הוא יורד מטה מטה, שבתחילה היה ה' מוכיח את האדם על פניו, והנבראים היו כולם במדרגת נביאים, "ויהי כי החל האדם" כלומר התחלל או נעשה חולין אזי הוא הובדל מהדרגה של נביא, ונשארו רק צדיקים בודדים שהחזירו העטרה ליושנה, עד החורבן ו"משחרב המעון נסתם חזון" (ב"ב יב) ונשארה בחינת רוח הקודש. וכשנסתתמו עיני ישראל אין אתנו משיג ריח הקודש ואין צריך לומר רוח הקודש, וזו היא צרת בית ישראל שאין למעלה ממנה הצמאים להריח ריח אבינו שבשמים כדי שתחיה רוחנו, וקללה זו התחילה מדור המבול, וטעם הדבר הוא "בשגם הוא בשר" כלומר בשביל שהוסיף להתעבב בתיעוב מוסרח בעוון הניאוף שהוא "בשר" כאמור, וידוע שה' שונא זימה לכן מאס מדבר אל האדם.

"ויבדל א-להים בין האור ובין הוושך" (בראשית א' ד)

ה"ספורנו" מבאר שבימי הבריאה בהם שמש האור הראשון, זמני האור וזמני החשך לא היו בכח סבוב הגלגל, אלא הרצון הא-להי הוא זה שהבדיל בין זמן האור לזמן החשך.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בת סימונה, פרלה בת שמחה, שולה בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עמית בת עליזה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, רותם בת לוס, גיא אורי בן רונית, משה בן רבי, יואל בן אלין.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "משכן שלמה" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

"דף יומי" ימים א'-ה' אחרי ערבית

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 15:19-18:30

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:15-20:00